°מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת״ל [1]ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול הב״ע [א]דקאי בתרי עברי נהרא דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש״מ איבעיא להו נשא ונתן מאי ר׳ יוחנן אמר נשא ונתן אסור ר״ל אמר [א]נשא ונתן מותר איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש [ב]אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסורין מאי לאו לפני אידיהן לא אידיהן [ג]דוקא א״ד איתיביה ר״ש בן לקיש לרבי יוחנן אידיהן של עובדי כוכבים נשא ונתן אסור אידיהן אין לפני אידיהן לא תנא אידי ואידי אידיהן קרי ליה תניא כוותיה דר״ל [ב]כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם [ד]לא אסרו אלא בדבר המתקיים אבל בדבר שאינו מתקיים לא ואפילו בדבר המתקיים נשא ונתן מותר תני רב זביד בדבי רבי אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם אבל אין לוקחין מהם ההוא מינאה דשדר ליה דינרא קיסרנאה לרבי יהודה נשיאה ביום אידו הוה יתיב ריש לקיש קמיה אמר היכי אעביד אשקליה אזיל ומודה לא אשקליה הויא ליה איבה א״ל ריש לקיש [ה]טול וזרוק אותו לבור בפניו אמר כל שכן דהויא ליה איבה [ו]כלאחר יד הוא דקאמינא: להשאילן ולשאול מהן כו׳: בשלמא להשאילן דקא מרווח להו אבל לשאול מהן מעוטי קא ממעט להו אמר אביי גזרה [ג]לשאול מהן אטו להשאילן רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: להלוותם וללוות מהן: בשלמא להלוותם משום דקא מרווח להו אלא ללוות מהן אמאי אמר אביי גזרה ללוות מהן אטו להלוותם רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא: לפורען ולפרוע מהן כו׳: בשלמא לפורען משום דקא מרווח להו אלא לפרוע מהן מעוטי ממעט להו אמר אביי גזירה לפרוע מהן אטו לפורען רבא אמר כולה משום דאזיל ומודה הוא וצריכי דאי תנא לשאת ולתת עמהן משום דקא מרווח להו ואזיל ומודה אבל לשאול מהן דמעוטי קא ממעט להו שפיר דמי ואי תנא לשאול מהן משום דחשיבא ליה מילתא ואזיל ומודה אבל ללוות מהן צערא בעלמא אית ליה אמר תוב לא הדרי זוזי ואי תנא ללוות מהן משום דקאמר בעל כרחיה מיפרענא והשתא מיהא אזיל ומודה אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זוזי אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה צריכא: רבי יהודה אומר נפרעין מהן כו׳: ולית ליה לרבי יהודה אף על פי שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן [ד]והתניא רבי יהודה אומר אשה לא תסוד במועד מפני שניוול הוא לה [ז]ומודה ר׳ יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד אע״פ שמצירה עכשיו שמחה היא לאחר זמן אר״נ בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו (א) שמחה לאחר זמן רבינא אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר מתניתין דלא כר׳ יהושע בן קרחה דתניא [ה]ריב״ק אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם יתיב רב יוסף אחוריה דר׳ אבא ויתיב רבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר [ח]הלכתא כרבי יהושע בן קרחה והלכתא כר׳ יהודה הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן כר׳ יהודה [ו]דתניא [ז]הנותן צמר לצבע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר״מ

לא יושיט אדם כוס יין לנזיר. שמא יבא לשתותו: **ואבר מן החי לבני נח.** לפי שנאסר להן דכתיב אך בשר וגו׳ (בראשית ט): **דקיימא בתרי עברי נהרא.** עובד כוכבים מצד זה וישראל מצד זה דאי לא יהיב ליה לא מצי שקיל: **נשא ונתן.** לפני אידיהן עמהן מהו בהנאה: **אסור.** ליהנות מאותה סחורה: **כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן.** לפני אידיהן: **לא אסרו אלא בדבר המתקיים.** עד יום אידיהן דחזי ליה קמיה ביום אידו ואזיל ומודה: **אבל דבר שאינו מתקיים.** כגון ירק וכיוצא בו מותר: **בדבי רבי אושעיא.** במתניתא דבי רבי אושעיא דאיהו סידרה למתניתא וכן ר׳ חייא: **אבל לא לוקחין מהן.** דמרווח ליה שמתוך שאינו מתקיים מתאוה הוא למכרו: **קסרינאה.** דינר מלורה חדשה שפסל קיסר את הראשונה וגזר על זו: **כלאחר יד.** שלא יבין שמדעת השלכתו וכיון שרואה שאבד ממך לא ישמח: **כולה משום דמודה הוא.** שהעובד כוכבים ישמח כשישראל צריך לו: **וצריכי.** למתני במתני׳ לכולהו: **משום דקא מרווח להו** גרסינן: **דחשיבא ליה מילתא.** דצריך ישראל לשאול את כליו וידע דהדר ליה את כליו בעין: **לא תסוד.** לא תתן סיד על פניה במועד: **מפני שניוול הוא לה.** בעודו על פניה ואף על פי כשנוטלתו מאדימה ומצהיל פניה כיון דהנאה זו אינה אלא עד לאחר המועד וניוול בתוך המועד אסור: **נקפלו.** לנוטלו מעל פניה: **בתוך המועד.** כגון שבאה לסוד בתחלת המועד ולבסוף יום או יומים תטלנו ונהנית הימנו בתוך המועד: **דכולהו מיצר עכשיו.** כל מה שהתירו לעשות במועד מיצר הוא באותה שעה כגון שחיטה ותיקון סעודה והתירו לו משום שמחה דלאחר זמן שבתוך המועד: **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן מפני ששמח הוא לאחר זמן ביום אידו דכיון דנקט (ב) שטרא ישראל עילויה כל שעתא מסתפי מיניה:

נותן

מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר. נראה דה״ה בכל שאר איסורין אלא להכי נקט כוס יין לנזיר משום דמסתמא למישתי קא בעי ליה כיון דכ״ע חמרא שתו ושמא שכח נזירתו אבל ישראל שאמר הושיט לי נבלה או חזיר או שום איסור אין לחושדו מלהושיט לו אבל אם ידוע לו שרוצה לאכלו אסור להושיט לו ואפי׳ הוא שלו מדקאמר אי לא יהיב ליה שקיל ליה איהו ולפי זה אסור להושיט למומרים לעבודת כוכבים [ח] דבר איסור אע״פ שהוא שלהם כי הדבר ידוע שיאכלוהו והוא נאסר להם דכישראל גמור חשבינן ליה ומיירי בדקאי במקום שלא יוכל ליקח אם לא יושיט לו זה וכדמסיק דקאי בתרי עברי נהרא: **תניא** כוותיה דרשב״ל. נראה לר״י דהלכה כרבי יוחנן אע״ג דתניא כוותיה דרשב״ל ומייתי ראיה מהיא דהחולץ (יבמות לו.) דקא חשיב הני דהלכה כרשב״ל לגבי ר׳ יוחנן ולא חשיב הא ואין לומר דהא דלא חשיב הא דהלכה היינו משום דתניא כוותיה ולא איצטריך למחשבה דהא חשיב התם חליצת מעוברת אע״ג דתניא התם נמי כוותיה ועוד דלקמן (דף ז:) מסיק נשא ונתן איכא בינייהו וקא מפרש דחכמים דמתני׳ אית להו נשא ונתן אסור כר׳ יוחנן ומתניתין עדיפא מברייתא [ט]: **לא** אסרו אלא בדבר המתקיים. פירוש מכר דוקא דאילו לקנות ודאי אסור בדבר שאינו מתקיים יותר מדבר המתקיים אלא ודאי לא איירי הך ברייתא אלא במכר ואפ״ה קרי ליה בסיפא נשא ונתן כפר״ת [י] ולפי׳ הקונטרס קשה: **אבל** לא לוקחין מהם. לפר״ת דלא אסור שום קניה צ״ל לוקחין קבלת דורון וה״ה נמי בדבר המתקיים שאין מקבלין הימנו דורון ואין לדקדק הא דבר המתקיים לוקחין דהא דינר קיסריינא דבר המתקיים הוא: **אמר** אביי גזרה לפרוע מהן אטו לפורען. תימה למה ליה לאביי למימר משום גזרה לימא טעמא משום דשמח הוא כדאמר במתני׳ אע״פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן וי״ל דמשום האי טעמא דשמח לאחר זמן ליכא [כ] (למיגזר) כיון שאינו שמח ביום אידו ומיהו אי לאו דאיכא שום שמחה לא הוה שייך נמי למיגזר דהא דגזרינן בכולהו היינו משום דאיכא שום שמחה כדפריש בסמוך בצריכותא והשתא ניחא דאצטריכו כולהו לאביי נמי כמו לרבא: **אלא** ללוות מהן מעוטי קא ממעט להו. מכאן ראיה לפר״ת דמיירי בלא רבית דמאי קאמר מעוטי קא ממעט להו אם מלוה ברבית כדי להרויח:

רבי

עין משפט
נר מצוה

יד א ב ג מיי׳ פ״ט מהל׳ עבודת כוכבים הלכה א סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קמח סעיף ב:

טו ד מיי׳ שם טוש״ע שם ס״א:

טז ה ו מיי׳ שם הל׳ ב וע״ש כ״מ טוש״ע שם ס״ה:

יז ז מיי׳ פ״ז מהל׳ יו״ט הלכה כ סמג לאוין עה טוש״ע א״ח סי׳ תקמו סעיף ה:

יח ח מיי׳ פ״ט מהל׳ עבודת כוכבים הלכה א סמג לאוין מה טוש״ע י״ד סי׳ קמח סעיף א:

◆

רבינו חננאל

ואוקימנא כגון שהנהר מפסיק ביניהם ואינו יכול לכפותו וליטול ממנו בעל כרחו הוא דעובר. ודייקי׳ מדקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן ש״מ כי הנהר מפסיק ביניהן ש״מ: איבעיא להו נשא ונתן מהו. ר׳ יוחנן אמר אסור ור״ל אמר מותר ותניא כר״ל. ותניא כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן לא אמרו אלא בדבר המתקיים כגון בהמה וכיוצא בה. אבל דבר שאין מתקיים מותר. ואפי׳ דבר המתקיים אם נשא ונתן מותר: תני רב זביד בדבי ר׳ אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להן. אבל אין לוקחין מהן. וקיימא לן כריש לקיש דתניא כוותיה: ההוא מינא דשדר דינרא קסרינאה לר׳ יהודה נשיאה ביום אידו אמר היכי איעביד אשקליה [אזיל ומודה לא אשקליה] הויא ליה איבה יאמר גרוע אני אצלו לפיכך החזיר מנחתי. אמר לו ריש לקיש נטלהו וזורקהו לפניו כלאחר יד בבור כדי שילך ויאמר (לו) לא נהנה כלום נפל לו בבור: **פיס׳** מלהשאילן ומלשאול מהם. ואוקמה אביי לשאול שרי אלא גזירה גזרו לשאול אטו להשאיל. אתי למימר לישראל כשם שהשאלתיך אני כך תשאילני אתה. רבא אמר משום דמודה ואומר העבודת כוכבים סייעני וזכיתי להיות לי רכוש להשאיל לישראל כדי שיהא צריך ליהנות ממני. וכן דרך כל היכא דתני משום דמודה זה פירושו. וכן אוקים רבא למתני׳ דקתני אסור להלוותן וללוות מהן משום דמודה לעבודת כוכבים שלו. וכן לפורען ולהיפרע מהן. אמר רבא משום דמודה. וסוגיין כרבא. ואמר וצריכי. דאי תנא לשאת ולתת עמהן אסור הייתי אומר משום דקני ליה לגמרי אבל לשאול מהן דממעט להו הוה אמינא שפיר דמי. ואי תנא לשאול כיון דחשיב ליה מילתא אזיל מודה לעבודת כוכבים דיליה אבל ללוות מהן דצערא הוא ליה דאמר תוב לא הדרי לי זוזי הוה אמינא שפיר דמי ואי תנא לשאול כיון דחשיב ליה מילתא אזיל ומודה ללוות מהן משום דאמר זוזאי שקילנא מיניה בעל כורחיה אזיל מודה דזכה להלוות לישראל אבל להיפרע מהן דתוב לא הדרי ליה זוזי הוה אמינא צערא ודאי אית ליה ושרי צריכא: **פיסקא** ר׳ יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מצטער עכשיו. אמרו לו אף על פי שמיצר עכשיו שמחה הוא לאחר [זמן]. וכי לית ליה לר׳ יהודה האי סברא דאמרו ליה רבנן. והתניא ר׳ יהודה אומר אשה לא תסוד מפני שניוול הוא לה כו׳ עד ומודה ר׳ יהודה בסיד שיכולה לקפלו במועד שטופלתו במועד שאע״פ שמצירה היא עכשיו שמחה לאחר זמן. ופריק רב נחמן בר יצחק הנח להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו ושמח לאחר זמן. רבינא אמר עובד כוכבים לענין פרעון לעולם מיצר. מתני׳ דלא כר׳ יהושע בן קרחה. (ועוד אמר הל׳ כר׳ יהודה) דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן. מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם. אמר רב הונא הלכה כרבי יהושע בן קרחה ועוד אמר הל׳ כרבי יהודה דסבר כל המשנה ידו על התחתונה דתנן [הנותן צמר כו׳]

מסורת הש״ס

א) [ב״ק קיז.], ב) [תוספ׳ רפ״א], ג) [נדרים מג.], ד) מ״ק ח: ט:, ה) תוספתא רפ״א ב״ק קב. [ע״ש כל הענין], ו) נ״ל דתנן, ז) ב״ק לה: ק: קב. ב״מ עח: קיז:, ח) [בס״א: להושיט למשומדים], ט) [וע״ע תוס׳ יבמות לו. ד״ה הלכתא], י) [לעיל ב. ד״ה אסור], כ) [נ״ל למיסר],

◆

תורה אור השלם

1. לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵּאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יד

◆

גליון הש״ס

גמ׳ מנין שלא יושיט. עי׳ תוס׳ פסחים כב ע״ב ד״ה ואבר:

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו ושמח לאחר זמן נינהו רבינא: (ב) רש״י ד״ה מלוה וכו׳ דנקיט ישראל שטרא עילויה:

◆

מוסף רש״י

גזרה לשאול מהן כו׳. דאי שרית ליה לשאול אתי נמי להשאיל (נדרים מג.). **שניוול הוא לה. עכשיו** במועד שהיא תסוד בסיד ומצטערת (מו״ק ח:). שגנאי הוא לה וניוול בסיד ומצטערת בסיד (שם ט:) בעודה עליה ואע״פ שכשנוטלתו שמחה היא לה (מו״ק שם מכת״י). **ומודה ר׳ יהודה בסיד.** דמתייפה לאלתר ויכולה לקפלו במועד (שם). **שטופלתו.** סכתו במועד הואיל ומתיפה במועד לאחר נטילה (שם). **שמחה היא לאחר זמן.** במועד לסוף המועד לאחר שקפלתו את הסיד שטפלה, לפי שמסיר את השער ומעדן את הבשר, והואיל דהאי סיד משמחה לאחר זמן להכי שרי לה לטופלה במועד אע״פ שהיא מצירה עכשיו (מו״ק שם). **הנח להלכות מועד.** להכי א״ר יהודה דשרי אע״פ שהיא מצירה כו׳, דכולהו הלכות מועד דשרי משום האי טעמא נמי שרי, כגון אפיה ובישול, דמצער השתא כשהוא אופה ומבשל ולהכי שרי דשמח הוא כשהוא אוכל אפייתו ובישולו ביו״ט (שם) כל הלכות מועד קטן כגון ריבוי מעדנים ותכשיטים לגופו, מיצר הוא בשעת הטורח, ולהכי אזיל בתר בסוף הואיל וכולהו הכי איתנהו, אבל בע״ז אזיל בתר השתא, דכיון דהשתא מיצר לא חייש לבסוף (שם מכת״י). **לענין פרעון לעולם מיצר.** ואפילו לאחר זמן, שדעתו לטרוף ולגזול (שם). ולהכי לא אית ליה לר׳ יהודה אע״פ שמיצר שמח כו׳, אבל גבי טיפול אית ליה לר׳ יהודה אע״פ שמצירה עכשיו שמחה לאחר זמן (מו״ק שם). **מלוה בשטר אין נפרעין מהן.** לפני אידיהן מפני ששמחה היא לו ואזיל ומודה לעכו״ם ביום חגם, ורבנן סברי אסור לפורען וליפרע מהן כלל (ב״ק קב.).

ר"מ אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר [א]אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח (א)אהדרינהו רב יוסף לאפיה בשלמא הלכה כרבי יהושע בן קרחה איצטריך ס"ד אמינא (ב)יחיד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיחיד אלא הלכה כרבי יהודה למה לי פשיטא (ג)דמחלוקת ואחר כך סתם הלכתא כסתם מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא (ד)דתנן [ב]כל המשנה ידו על התחתונה [ג]וכל החוזר בו ידו על התחתונה ורב הונא משום דאין סדר למשנה דאיכא למימר סתם תנא ברישא ואחר כך מחלוקת אי הכי כל מחלוקת ואחר כך סתם לימא אין סדר למשנה ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר בחדא מסכת' בתרי מסכתי אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכת' היא ואי בעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה ת"ר (ה)לא יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב רבי יהושע בן קרחה אומר [ד]אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכתא כרבי יהושע בן קרחה ת"ר (ו)הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר [ה]בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א"ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה (ז)ת"ר וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ ר"י אומר חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן א"ד עשו דבריהם במטמוניות מקבלין אותן

נותן לו הצבע דמי צמרו. נותן לו צבע זה דמי צמר לבן כבתחלה אם ירצה דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן וקנאו בשינוי וכדמפרש בבבא קמא בהגוזל עצים [דף צה.] ונוטל הצמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו בדמים: **ר' יהודה אומר.** א"כ נמצא זה משתכר בשינויו אלא ידו על התחתונה: **ואם השבח.** שהשביח הצמר יתר על היציאה שהוציא הצבע נותן לו בעל הצמר את היציאה סמנים ועצים ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר שלם כמו שהתנה עמו ואם היציאה יתירה על השבח כו': **הלכה כר' יהושע** (א). דשרי במלוה על פה: מחלוקת דרבי מאיר ורבי יהודה בהגוזל בב"ק [ק:] ואחר כך סתם לן תנא בבבא מציעא כר' יהודה וכל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח"כ סתם לנו במשנתנו כאחד מהן הלכה כמותו דכיון דסתמיה אחר המחלוקת ש"מ דקמו רבנן בטעמייהו ומסתברא טעמא דהאיך: **אין סדר למשנה.** סידרא דמתניתין לאו דוקא ושמא משנה אחרונה היא נשנית ראשונה בבית המדרש: **כל מחלוקת ואחר כך סתם נמי כו'.** אלמה קיימא לן כל מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם ביבמות בפ' החולץ (דף מב:): **כי לא אמרינן אין סדר.** אלא סמכינן אסידרא ה"מ בחד מסכתא: **נזיקין כולהו.** תלתא בבי: **ואיבעית אימא.** להכי אהדרינהו רב יוסף לאפיה דאי נמי אין סדר למשנה לא איצטריך לומר הלכה כרבי יהודה דודאי הלכתא כי האי סתמא דכל המשנה לא הוה שייכא למיתנייה התם בהשוכר(ח) דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה ומדתניא התם ש"מ הלכתא קא פסיק ואזיל: **הנראה.** עתה נראה לשון הבוא נבוא (בראשית לז). לא יאמר לו בשבת הנראה אם תעמוד עמי לערב לעשות במלאכתי לערב: **וכולן שחזרו.** אגזלנין ועמי הארץ קאי: **אין מקבלין אותן.** להחזיקן בתורת חברות לסמוך עליהן: **עשו דבריהן.** בסתר עבירות(ט) שעברו עד הנה: בפרהסיא

רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו. תימה קשיא דר"מ אדר"מ דהכא אמר רבי מאיר נותן לו דמי צמרו אלמא שינוי קני ובהגוזל (קמא) (ב"ק צה.) ע"ש תנן אמר ר"מ הגוזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם אותה ואת גיזותיה ואת וולדותיה אלמא קסבר שינוי לא קני וי"ל דשאני התם דקנסא הוא דקא קניס רבי מאיר כדפירש התם משום דעבד איסורא וכן בההיא דהנזקין (גיטין נג:) דהמטמא והמדמע ומנסך קניס ר"מ שוגג אטו מזיד דמזיקו בידים אבל הכא לא שייך לקנסו דלטובתו של בעלים נתכוין וכסבור הוא לזה לעשות כן וא"ת אכתי קשיא דר' יהודה אדרבי יהודה התם א"ר יהודה גזילה חוזרת בעיניה אלמא שינוי קני והכא קתני ידו על התחתונה אלמא שינוי לא קני ואומר ר"ת דהתם נתכוין הוא לקנות אבל הכא שוגג היה ולא נתכוין לקנות:

פשיטא דמחלוקת ואחר כך סתם. תימה למה לן למיפשט משום סתם בלאו הכי פסקינן פרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה ואי משום דאיכא אמוראי התם דפליגי ולית להו הך כללא לגבי הלכה כסתם משנה נמי פליגי אמוראי ואפילו במחלוקת ואחר כך סתם נמי איכא מאן דפליג לקמן בסוף פרקין (דף כא.) גבי שכירות בתים דפליגי ר"מ ור' יוסי ופסיק רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אע"ג דבתר הכי סתם כר"מ לכך נראה לפרש דלאו מכח סתם בעי למיפשט דליהוי הלכה כסתם אלא הכי פריך מחלוקת ואח"כ סתם הוא ואפילו למאן דלית ליה הלכה כסתם מ"מ חשיב כרבים לגבי יחיד: ה"ג **משום** דקתני לה כי הלכתא פסיקתא. כלומר דקתני כל המשנה הוא לשון הלכה פסוקה ולא גרסינן גבי כמו שפירש הקונטרס דהא איכא מאן דאמר התם (י) דאין הלכה כההיא דכל החוזר בו כו' (כ): **הנראה** שתעמוד עמי לערב. פי' ר"י הנראה בעיניך שתוכל לעמוד עמי לערב:

הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר. וא"ת וכי לא ישאל לכל החכמים וידונו זה עם זה אולי ישיבוהו מדבריו וי"ל דאינו אסור אלא (ל) לשואל אם לא יודיע לו כבר שאלתי לפלוני ואסר לי אבל אם אומר לו כבר שאלתי פלוני חכם מותר אבל ודאי החכם יזהר שלא יתיר כדאמרי' בפרק כל היד (נדה דף כ: ושם ד"ה אגמריה) חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר אא"כ יוכל להחזירו כגון שטעה בדבר משנה או אפילו בשיקול הדעת וסוגיא כאידך דהאי אמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ו.) דמה שעשה עשוי וישלם מביתו אם נשא ונתן ביד ודוקא אסר אין חבירו רשאי להתיר אבל אם התיר חבירו רשאי לאסור והא דאמרי' בירושלמי בפ' ר"א דמילה ר' סימון שרא ורבי אמי אסר איקפד רבי סימון ולא כן תני הנשאל לחכם והתיר לא ישאל לחכם שמא יאסור אלמא משמע דהתיר אין חברו רשאי לאסור ה"פ התם אמאי איקפד רבי סימון ולא כן תני כלומר והלא אינו שנוי בשום מקום הנשאל לחכם כו' דלא אסרו חכמים אלא להתיר אחר אוסר ומסיק אמר רב יודן להפך היה שאל לר' אמי אסר לר' סימון ושרא ואיקפד רבי אמי כהדא דתני נשאל לחכם ואסר לא ישאל לחכם אחר שמא יתיר והא דאמרינן פרק אלו טרפות (חולין ד' מט.) גבי מחטא דאשתכח בסימפונא רבה דכבדא הונא מר בריה דרב אידי טריף רב אדא בר מניומי מכשר התם שניהם היו בבית המדרש כשנשאלה השאלה (מ): **בשל** תורה הלך אחר המחמיר. רש"י היה פוסק בכל איכא דאמרי שבתלמוד בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר האחרון וריב"א פי' דכל איכא דאמרי לגבי לשון ראשון כטפל לעיקר והלכה כלישנא קמא ור"ת פירש בדאורייתא לחומרא בדרבנן לקולא כרבי יהושע בן קרחה דהלכה ורבינו שמשון היה מפרש דבכל מקום שיש להתברר כחד מינייהו מסיטת התלמוד בתריה אזלינן: **וכולן** שחזרו בהן. פ"ה אגזלנים ועמי הארץ קאי וקשיא וכי עם הארץ לא יוכל לעשות עוד תשובה ועוד דלשון עולמית משמע שכבר קבלו אותם פעם אחרת ועוד קשה דבבכורות בפ' עד כמה (דף ל:) תניא עם הארץ שקיבל עליו דברי חברות ונחשד לדבר אחד נחשד לכל התורה כולה דברי ר"מ משמע הא לא נחשד מקבלין לכך נראה לפרש אעמי הארץ החשודין על המעשרות ושביעית וכבר קבלו עליהן דברי חבירות ועתה חזרו לסורן ונחלקו אם יקבלום עוד ובמסכת דמאי מיתניא בהדי ההיא (פ"ב משנה ג) ועם הארץ שקבל עליו דברי חברות והכי פירושו וכולן שקבלו עליהן דברי חברות וחזרו לסורן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר"מ וחכ"א חזרו בהן במטמוניות פי' שחזרו לסורן בסתר ובפרהסיא נוהגין דברי חברות אין מקבלין אותן לפי שהם גונבים דעת הבריות אבל אם חזרו לסורן בפרהסיא שאינם גונבים דעת הבריות אז מקבלין אותן דודאי אם יעשו תשובה יקיימוה איכא דאמרי עשו דבריהם במטמוניות פירוש אם שכבר עשו בדברי חברות אף במטמוניות מקבלין אותן כי מאחר שנתאמנו כ"כ בתשובה שאף בצנעא החזיקו בה אין להדיחן אם חזרו ונכשלו אבל אם שכבר לא עשו דברי חברות אלא בפרהסיא אין מקבלין אותן כי שמא בסתר היו עושין עבירות והיו מטעין הבריות:

סוס

מסורת הש"ס

א) [סוכה יא.], ב) [ברכות ט. וש"נ], ג) [יבמות מב:], ד) ב"מ עו., ה) שבת קנ., ו) חולין מד: נדה כ: ע"ש [ברכות סג:] תוספתא עדיות פ"א ה"ג, ז) בכורות לא. [תוספ' דדמאי פ"ב ה"ח], ח) [ב"מ עו.], ט) בס"א נוסף: שבידם, י) [ב"מ עז:], כ) [וע"ע תוס' ב"ק קב. ד"ה גבי ותוס' ב"מ עז: ד"ה רב ותוס' מנחות סו. ד"ה זכר], ל) [לשאול. יעב"ץ], מ) [וע"ע תוס' חולין מד: סד"ה היכי],

◆

מוסף רש"י

נותן לו דמי צמרו. צמר לבן כמו שמסר לו, דקנייה בשינוי ונתחייב מעות (ב"מ קיז:) בדמים שצמר לבן נמכר בשוק, דקנייה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (שם עח:) ולא יהיב ליה אלא דמי צמרו אבל לא דמי שבחו, או זה יתן שכר משלם ויקח הצמר (ב"ק ק:). **ר' יהודה אומר.** אם כן תחייבו נמצא זה נהנה שזה הביאו לו מן השוק, אלא מחזיר לו את הצמר כמות שהוא צבוע וידו על התחתונה (ב"מ קיז:). **אם השבח.** שהשביח הצמר, **יתר על היציאה.** שהוציא צבע זה בסממנין ועצים ושכר טרחו כשאר שכיר יום, **נותן לו את היציאה.** ולא מה שראוי בקבלנות, דהוי טפי (שם) דמי עצים וסממנים ולא שכר שלם (שם עח:) דקניס ליה להאי דשינה להיות ידו על התחתונה ולא נתהני משבחא ואגרא נמי כוליה לא ישקול אלא יציאה (ב"ק ק:). **נותן לו את השבח.** שהשביח את הצמר, ואם ירצה לתת את שכרו, כגון שהשבח יותר על השכר, יתן שכרו (שם). **אהדרינהו רב יוסף לאפיה.** בכעס (סוכה יא.). **דמחלוקת ואחר כך סתם.** בין שסתם אחריה מיד באותה מסכת, בין שסתם אחריה במסכת אחרת באותו הסדר, כגון נתן צמר לצבע, דמחלוקת בב"ק בהגוזל וסתם בב"מ כל המשנה ידו על התחתונה, וסתם לן כר"י דאמר אם השבח יתר על היציאה כו', הלכה כסתם (יבמות מב:). **הנראה שתעמוד עמי לערב.** עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב, אם תבא אלי לכשתחשך, ושניהן יודעין שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו, וכיון דלא מפרש בהדיא שרי (לר' יהושע בן קרחה) כדמפרש טעמא דכל אסור הרהור מותר (שבת קנ.). **וכולן שחזרו בהן.** סיפא דהך ברייתא דלעיל היא דקתני הבא לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד וכן כהן שקיבל עליו דברי כהונה חוץ מדבר אחד וכן בלוי שקיבל עליו דברי לוייה חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותן, שנאמר המקריב את דם השלמים וגו', בזמן שהכהנים עושין רצונו של מקום מה כתיב בהם חלקם נתתי אותם מאשי, וכשאין עושין רצונו של מקום מה כתיב בהן מי בכם ויסגור דלתים, וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית כו' בתוספתא דמסכת דמאי בפרק שני (בכורות לא.). **עשו דבריהם במטמוניות.** שלא חיללו שם שמים בפרהסיא (שם).

עין משפט
נר מצוה

יט א מיי' פ"י מהל' שכירות הל' ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג:

כ ב מיי' שם הל' ד וסמג שם טוש"ע שם וסי' שלג סעיף ה בהג"ה:

כא ג מיי' שם פ"ט הלכה ד ופ"ח מהל' מכירה הל' ג ד סמג שם וסי' פב טוש"ע ח"מ סי' שלג סעיף ד וסי' קל סעיף י וסעיף יא:

כב ד מיי' פכ"ד מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ז:

כג ה מיי' פ"א מהל' ממרים הל' ה סמג עשין קיא ולאוין קיז:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הלכה כרבי יהושע בן קרחה דשרי:

◆

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו ההוצאה כו' ואע"ג דתנן סתמא בבבא מציעא כל המשנה ידו על התחתונה. סבר דלמא אין סדר למשנה ותנא כל המשנה תנא ברישא וחזר ושנאה במחלוקת ר' מאיר ור' יהודה כמו שמפורש בבבא קמא בהגוזל וקיימא לן סתם ואחר כך מחלוקת אין הלכה כסתם לפיכך הוצרך לומר בפירוש הל' כר' יהודה. ורב יוסף אמר לא צריך. כי אמרינן אין סדר למשנה בתרי מסכתי אבל בחדא מסכתא על הסדר היא שנויה. המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר ותלתא בבי חדא מסכתא היא וכבר פירשנוה בהגוזל בעיקר מקומו: ת"ר לא יאמר אדם לחבירו בשבת הנראה שתעמוד עמי לערב. ר' יהושע בן קרחה אומר [אומר] הנראה שתעמוד עמי לערב. אמר רבה בר בר חנה א"ר יהושע בן לוי הלכה כר' יהושע בן קרחה: ת"ר הנשאל לחכם וטימא לו לא ישאל לחכם אחר ויטהר לו וכן שאל לחכם ואסר לו לא ישאל לחכם אחר ויתיר. היו שנים אחד אוסר ואחד מתיר. אחד מטהר ואחד מטמא. אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו. ואם היו שניהם שוין. הלך אחר המחמיר. ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל. אמר רב יוסף הלכה כר' יהושע בן קרחה. ת"ר כל הפושעים שחזרו אין מקבלים אותם עולמית. דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר חזרו במטמוניות פי' בסתר אין מקבלין אותם. חזרו בפרהסיא מקבלין אותם. איכא דאמרי ר' יהודה אומר עשו עבירות בסתר כלומר פשיעתם בסתר היתה מקבלין אותם

בפרהסיא אין מקבלין אותן ר"ש ור' יהושע בן קרחה אומרים [א]בין כך ובין כך מקבלין שנאמר [1]שובו בנים שובבים א"ר יצחק איש כפר עכו א"ר יוחנן הלכתא כאותו הזוג: **מתני'** [א]רבי ישמעאל אומר שלשה לפניהם ושלשה לאחריהם אסור וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחר אידיהן מותר: **גמ'** [ב]אמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל [ב]יום א' [ג]לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור: וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחר אידיהן מותר כו': חכמים היינו ת"ק הן בלא אידיהן איכא בינייהו תנא קמא סבר הן בלא אידיהן ורבנן בתראי סברי הן ואידיהן איבעית אימא [ה]נשא ונתן איכא בינייהו תנא קמא סבר נשא ונתן מותר ורבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור ואיבעית אימא דשמואל איכא בינייהו [ו]דאמר שמואל [ב]בגולה אין אסור אלא יום אידם תנא קמא אית ליה דשמואל רבנן בתראי לית להו דשמואל איבעית אימא דנחום המדי איכא בינייהו דתניא [ז]נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן תנא קמא לית ליה דנחום המדי ורבנן בתראי אית להו דנחום המדי: גופא נחום המדי אומר אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא רבנן בתראי דקיימי כוותיה [ח]מאן חכמים נחום המדי הוא תניא אידך נחום המדי אומר מוכרין להן סוס זכר (א) וזקן במלחמה אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא בן בתירא דקאי כוותיה [ט]דתנן [ג]בן בתירא מתיר בסוס בן בתירא לא מפליג בין זכרים לנקבות איהו מדקא מפליג בין זכרים לנקבות כרבנן סבירא ליה ולרבנן נשתקע הדבר ולא נאמר תניא נחום המדי אומר השבת מתעשר זרע וירק וזירין אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר והאיכא ר"א דקאי כוותיה דתנן [י]ר' אליעזר אומר השבת מתעשרת זרע וירק וזירין התם בדגנוניתא אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי גברא רבה אתא מאתרין כל מילתא דאמר אמרי ליה נשתקע הדבר ולא נאמר אמר איכא חדא דעבדינן כוותיה דתניא נחום המדי אומר [ד]שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אמר[כ] בר מינה דההיא [ל]דתליא באשלי רברבי דתניא ר' אליעזר אומר שואל אדם צרכיו ואחר כך יתפלל שנאמר [2]תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו וגו' אין שיחה אלא תפלה שנאמר [3]ויצא יצחק לשוח בשדה ר' יהושע אומר יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו שנאמר [4]אשפוך לפניו שיחי צרתי לפניו אגיד ור"א נמי הכתיב אשפוך לפניו שיחי הכי קאמר אשפוך לפניו שיחי בזמן שצרתי לפניו אגיד ור' יהושע נמי הכתיב תפלה לעני כי יעטוף הכי קאמר אימתי תפלה לעני בזמן שלפני ה' ישפוך שיחו מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי במאי קמיפלגי [מ]כדדריש ר' שמלאי [דדריש ר' שמלאי] [ה]לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממשה רבינו דכתיב [5]ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך וגו' וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה

רבי

בפרהסיא. הואיל ופקרו כל כך שוב אין נותנין לבן לשוב בתשובה שלימה: **שובבים.** משמע מזידים ופרהסיא (ב) לשון מרד וגאוה כמו וילך שובב בדרך לבו (ישעיה נז): **לעולם אסור.** שלשה לפניו ושלשה לאחריו והוא עצמו כלומר כל שבעת ימי השבת: **ת"ק סבר הן בלא אידיהן.** כדדייקינן לעיל [ו.] דקתני[נ] לפני אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים ש"מ שלשה לפניהם לבד האיד קאמר: **ורבנן בתראי.** דלא יהבו סימנא איכא למימר הואיל ולא אשכחן מידי ביניהן איכא למימר בהא אתו לאפלוגי דהן ואידיהן ג' קאמר: **רבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור.** סתמא קאמרינן ולא קתני אסור לשאת ולתת כתנא קמא דמשמע לכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי: **בגולה.** אין העובדי כוכבים אדוקין כל כך בעבודת כוכבים כדאמרינן (לקמן)[ס] עובדי כוכבים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים נינהו כו'. ועוד דמסתפינן מינייהו: **רבנן בתראי לית להו דשמואל.** דכיון דלא מסיים בהדיא במאי פליגי איכא למימר לטפויי אתו (ג) דשמעינן לתנא קמא דקאמר לפני אידיהן אסור לשאת ולתת עמהם וסתמא דמילתא כשאין יד עובדי כוכבים תקיפה על ישראל קא אמר ואתו אינהו למימר לפני אידיהן לעולם אסורין. ואיפכא ליכא לשנויי דתתריץ שפיר דסתם תנא בתרא לטפויי אתא[ע]: **רבנן בתראי אית להו כנחום.** דלא יהבי חושבנא אלא אסור סתמא קאמרי: **נשתקע הדבר.** לא יצא דבר זה מפי אדם לעולם. ל"א לא יצא דבר זה לחוץ: **מוכרין להן סוס זכר זקן.** בתוך המלחמה שאינו אלא לקלקל ומלתא דלא שכיחא הוא ולא אתי למילף מינה למכור בהמה אחריתי דהא דאמרי רבנן אין מוכרין להן בהמה גסה לא אסרו אלא משום שאלה או שכירות כדאמר בפירקין דלקמן (ד' טו.) והכא במלתא דלא שכיחא לא גזור רבנן: **בן בתירא מתיר בסוס.** לפי שמלאכתו לרכוב אדם עליו ואין במלאכה זו חיוב חטאת שהחי נושא את עצמו דתנן במשילין פירות (ביצה לו:) אלו הן משום שבות לא רוכבין על גבי בהמה: [פ]**לא קא מפליג בין זכר לנקבה.** בין זקן לבחור איהו מדקמפליג ואוסר בבחור: **כרבנן סבירא ליה.** דאסרי משום תורת כלי זיין דקטיל בסיחופיה כדלקמן [טו.]: **ורבנן נשתקע הדבר.** שיהא מותר בזקן דכולן אוסרין: **השבת.** ירק של תבלין שקורין אוי"ר ובלשון רומי אניט"ו: **מתעשר זרע וירק וזירין.** בין שלקטו כשהוא ירק בין שלקטו כשהוא זירין דולדיילש"א בלע"ז ובין שהניחו עד שלמחו גרעיני זרעו בתוכו והוקשו וחבטן צריך לעשר את הזרע מדרבנן דאורחיה למיכליה זרע וירק וזירין הלכך כולהו הוו להו גמר פירי: **בדגגוניתא.** הגדל בגנה דראוי לאכול זרע וירק וזירין אבל הגדל בשדות אינו נאכל ירק אלא זרע כעין חרדל: **מאתרין.** ממקומנו ממדי: **בשומע תפלה.** מאריך בה ושואל צרכיו: **באשלי רברבי.** חבלים עבים וחזקים. ויש אומרים באילנות גדולות כמו ויטע אשל (בראשית כא). כלומר הא לאו כוותיה אתון עבדין פלוגתא דרבנן נמי היא כדקתני לקמן [ח.] וחכ"א כו': **ואח"כ יתפלל.** י"ח: **כי יעטוף.** עטיפת נפשו ודאגת לבו יתפלל תחלה והדר לפני ה' ישפוך שיחו שמונה עשרה: עטיפה לשון כאב ופריחת לב מתוך צרה כמו בהתעטפם כחלל (איכה ב): **לשוח בשדה.** תפלת המנחה תקן בפרק תפלת השחר (ברכות כו:): **בזמן שצרתי לפניו אגיד.** כבר קודם לכן: **לא כמר דייקי כו'.** דהא איכא לשנויי הכי והכי: **יסדר אדם שבחו של הקב"ה.** שלש ברכות ראשונות אבות גבורות וקדושת השם שאין בהן תפלה אלא שבח ואח"כ בשאר ברכות יש דברי תחנה ותפלה:

ר'

סוס זכר זקן במלחמה. פי' ר' אלחנן דלהכי נקט זכר במלחמה כדאמרינן בירושלמי גבי בן בתירא מתיר בסוס לא אמרו אלא בסוס זכר שהורג את אדונו במלחמה וזקן נמי נקט דשמא ימות במלחמה ויהרוג בעליו עמו ומילי מילי קתני ור"א מביה"ס היה מפרש דזקן נקט לרבותא דאע"פ שעושה בו מלאכה שיש בה חיוב חטאת כדאמר לקמן (דף טז.) מפני שכשמזקין מטחינו בריחים אפילו הכי מותר וזכר במלחמה נמי נקט לרבותא ואע"פ שיש לאסור כדאמר לקמן (דף טז.) מפני ב' דברים אחת משום תורת כלי זיין ואחת משום תורת בהמה גסה ואפי' הכי מותר: **ואין שיחה אלא תפלה דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה.** תימה דבפרק תפלת השחר (ברכות דף כו:) אמרינן יצחק קבע תפלת מנחה דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה ואין שיחה אלא תפלה דכתיב [צ] אשפוך לפניו שיחי וי"ל דתרוייהו איצטריך דתרוייהו מלמדים זה את זה דאי מקרא דיצחק הוה אמינא שיצא בשדה לדבר עם שום אדם ולא לתפלה תלמוד לומר אשפוך לפניו שיחי אלמא לשון תפלה הוא ואי מאשפוך לפניו שיחי הוה אמינא דלשון תפלה הוא אבל אינו תפלה קבוע ת"ל קרא דיצחק דכתיב ביה לפנות ערב ולפנות משמע שכן היה דרכו בכל ערב והיינו תפלת מנחה [ק]:

אס

עין משפט
נר מצוה

כד א מיי' פ"י מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח ופ"ג מהל' תשובה הלכה יד:

כה ב מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה א סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ד:

כו ג מיי' פ"כ מהל' שבת הלכה ד:

כז ד מיי' פ"ו מהל' תפלה הלכה ג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קיט סעיף א:

ה [מיי' פ"א שם ה"ב]:

לעזי רש"י

אוי"ר [אניי"ד]. שֶׁבֶת (צמח ריחני).

אניט"ו. שֶׁבֶת (באיטלקית).

דולדיילש"א [טודיל"ש]. גבעולים, קנים.

רבינו חננאל

בפרהסיא אין מקבלין אותם. ר' שמעון ור' יהושע בן קרחה אומרים בין במטמוניות בין בפרהסיא מקבלין אותם שנאמר שובו בנים שובבים. א"ר יצחק איש כפר (עטוש) [עכו] א"ר יוחנן הלכה כאותו הזוג: **(פיסקא)** [מתני'] ר' ישמעאל אומר ג' לפניהם וג' לאחריהם אסורין. אמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל יום א' לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור זה כבר פירשנוהו למעלה: **ירושל'** אמרו חברייא טעמא דרבי ישמעאל משום בריה דמועדא. א"ר יודן קריא מסייע לחבריא דכתיב וביום עשרים וארבעה לחדש נאספו בני ישראל בצום ובכי ואדמה עליהם ולמה לא עשו בעשרים ושלשה משום בריה דמועדא כלומר יום אסרו חג מן המועד הוא חשוב. לפיכך לא קבעו בו צום. ואם תאמר יום כ"ג שבת היתה לית את יכיל דאת מחשב ומשכח צומא רבא בחד בשבתא וכו': וחכ"א לפני אידיהן אסור לאחר אידיהן מותר. ומקשי' חכמים היינו תנא קמא דפתח לפני אידיהן של עובדי כוכבים אסור לשאת ולתת עמהן ופסקינן איכא ביניהו (א) אידיהן. תנא קמא סבר הן בלא אידיהן. וחכמים סברי הן ואידיהן. מדתני לאחר אידיהן מותר מיד. איבעי תימא נשא ונתן איכא בינייהו כו' איבעי תימא חכמים כנחום המדי דתני לפני אידיהן אינו אסור אלא יום אחד בלבד דהא סתמא תני לפני אידיהן אסור. ואסיק' מאן חכמים נחום המדי. תניא נחום המדי אומר מוכרין להן סוס זכר זקן במלחמה. אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר. כלומר לא נאמר דבר זה מפי אחד מן החכמים כלל ואלא הא איכא בן בתירא וכו' ואסיקנא לרבנן נשתקע ולא נאמר. תניא אידך נחום המדי אומר [השבת] מתעשר (החרדל) זרע וירק. אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר הא אפי' ר' אליעזר דתני השבת מתעשר זרע וירק וזירין לא אמר אלא בדגינוניתא. וכל הני מתניתא דנחום המדי דחאום בר מהא דתליא באשלי רברבי. דתניא נחום [המדי] אומר שואל אדם צרכיו בשומע תפלה ותניא ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל שנא' תפלה לעני כי יעטוף ולאחר כך ולפני ה' ישפוך שיחו. ור' יהושע אומר יתפלל ואחר כך ישאל צרכיו שנא' אשפוך לפניו שיחי. ואח"כ צרתי לפניו אגיד. ותרויהו סבירא להו דאין שיחה אלא תפלה. ושקלינן וטרינן ואסקי' מכדי קראי לא דייקי לא כר"א ולא כר' יהושע במאי פליגי. ואמרי' בדר' שמלאי פליגי דדריש לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואח"כ יתפלל. מנא לן ממשה דכתיב ה' אלקים אתה החלות להראות את עבדך. וכתיב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה

מסורת הש"ס

א) [לעיל ו.], ב) [שם], ג) לדברי רבי ישמעאל יום עבודת כוכבים לעולם אסור כצ"ל, ד) [בס"א: יום נוכרי], ה) [לקמן יח:], ו) [לקמן יא:], ז) [תוספ' רפ"א], ח) [עירובין פג. וש"נ], ט) לקמן יד: טז. שבת לד. בכורות ב. פסחים נג., י) מעשרות פ"ד מ"ה, כ) [גי' ריטב"ץ אמר ליה], ל) [ביצה כז. וש"נ], מ) [ברכות לב.], נ) [לעיל ב.], ס) [נ"ל בחולין יג:], ע) [ב"ב לג:], פ) [עי' רש"א], צ) [שם בגמרא וכן בתוס' שם אי' שנאמר תפלה לעני כי יעטוף], ק) [בברכות כו: כתבו תוס' בד"ה ואין שיחה וכו' תירוץ אחר],

◆

תורה אור השלם

1. שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם הִנְנוּ אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ: ירמיהו ג כב
2. תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְיָ יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: תהלים קב א
3. וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים: בראשית כד סג
4. אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד: תהלים קמב ג
5. אֲדֹנָי אֱלֹהִים אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גָּדְלְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ: אֶעְבְּרָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנֹן: דברים ג כד-כה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' סוס זכר זקן כצ"ל ואות ו' נמחק: **(ב)** רש"י ד"ה שובבים וכו' ופרהסיא שובב לשון מרד: **(ג)** ד"ה רבנן בתראי וכו' אתו דשמעו לת"ק:

◆

מוסף רש"י

יום א' כו' לעולם אסור. לעשות עמהן משא ומתן, ג' ימים לפני יום א' וג' ימים לאחריו, הרי כל השבת כולה (לעיל ו.). **בגולה אין אסור כו'.** אין אנו יכולים להעמיד עצמנו מלישא וליתן עמהם, שבינים אנו יושבין ופרנסתנו מהן ועוד משום יראה (לקמן יא:). **בן בתירא מתיר בסוס.** למוכרו לנכרי, מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת, דלרכיבה עומד והחי נושא את עצמו, והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור, וסוס אי נמי דמושיל ומוגר לאו איסורא דאורייתא איכא, שאין זו מלאכה אצל הסוס וגבי אזהרת שביתת בהמה מלאכה כתיבא (שבת צד. וכעי"ז לקמן יד: ופסחים נג. ובכורות ב.). **באשלי רברבי.** בחבלים גדולים וגסים שקשין לינתק, כלומר חכמים גדולים אמרוה ואין נוחין לבטל דבריהם (ביצה כז.).

א) לכאורה נראה דצ"ל הן בלא אידיהן.

מסורת הש"ס

א) [ברב אלפס ליתא לכל זה ובשאלתות פ' ויקהל סי' מו אי' אר"י א"ש הלכה כדברי חכמים], ב) [ברכות לא. ע"ש היטב], ג) [שם ע"ש], ד) [לעיל ו.], ה) [לקמן יד.], ו) [עי' באדר"נ פ"א], ז) [ר"ה י:], ח) [שם יא.], ט) [חולין ס. ע"ש], י) שבת כח: חולין ס., כ) [נ"ל בעי וכ"א ברי"ף ובהרא"ש], ל) [נ"ל תניא], מ) [לקמן יד.], נ) [בתוספ' פרק ה ה"ב ובאבות דר' נתן פכ"ו איתא ר' שמעון בן אלעזר וכ"א ברב אלפס ובהרא"ש], ס) [חולין ס.], ע) [ויקרא כב], פ) [מאי רש"ש], צ) בס"א: דאין, ק) [בס"י משעה], ר) [ועי' תוס' ברכות לד. ד"ה אל ישאל], ש) עי' מהר"ם על דברי התוס',

◆

גליון הש"ס

גמ' אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. עי' תענית יד ע"ב ברש"י ד"ה בשומע תפלה וצ"ע: שם קלנדא אסורה. פירש"י שמביאים לרומי להקריבן בני רומי. ק"ל הא הוי לפני דלפני דשרי כדלקמן דף יד ע"א [ועי' בהגר"א יו"ד סי' קלט ס"ק לג]:

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה מבית האסורין (ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו) תא"מ ונ"ב ס"א אין זה משנה: (ב) גמ' מקרין מפרים ברישא מקרין והדר מפריס אמר כצ"ל ואות ו' נמחק: (ג) שם מבית האסורין ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אין אסור אלא. נ"ב כן הוא בס"א: (ד) רש"י ד"ה יש בה וכו' כל ימי (בנו) תז"מ ונ"ב ס"א בכיתו: (ה) ד"ה אחור וכו' ומתניתין נמי האיד דלאחר התקופה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא לעובדיה בלבד סטרנליא נמחק ב' נקודות ההפסק (שבדפו"י קודם מלת סטרנליא):

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה מִקֶּרֶן כתיב. כי אין נראה לו דְמַקְרִן נראה קרן אחת יותר ממקרין. נ"ב ור"ל כי היכי דמקרין יש לפרש על שם דבר ר"ל בעל קרנים ה"נ יש לפרש מַקְרָן או מִקֶּרֶן כ"ל ודו"ק:

◆

מוסף רש"י

אינו אסור. לשאת ולתת עמו, אלא אותו היום. משום דמקריב הוא היום לעבודת כוכבים ואזיל השתא ומודה (לקמן יד:).

◆

ר' יהושע סבר ילפינן ממשה. להסדיר שבח תחלה הלכך יתפלל י"ח תחלה דאיכא שבח בתחלתן: **דרב גובריה.** גדולת מעשיו וחכמתו רבה ונאה לו לשבח ולהעדיף בשבחו של מלך מלכי המלכים אבל איניש בעלמא מיחזי כיוהרא: **מעין כל ברכה וברכה.** אם היה משכח תלמודו מאריך בחונן הדעת אם בעל תשובה הוא מאריך בהרוצה בתשובה וכן כולן: **מתני' ואלו אידיהן.** דאסורין ג' ימים לפניהן: **קלנדא וסטרנורא.** כולהו מפרש בגמרא: **ויום הלידה.** של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים: **שריפה.** ששרפו עליו כלי תשמישו כדרך המלכים: **יש בה עבודת כוכבים.** כלומר אותו היום עובדין עבודת כוכבים והוא להן יום איד וכן משנה לשנה כל ימי (ד) בנו. ובכל הנך דחשבינן הכא חשיבי ליה ואסור ג' ימים לפניהן: **אבל יום תגלחת זקנו כו'.** שאין זמן קבוע לרבים אלא כל אחד ואחד כשמגלח עושה יום איד: **בלוריתו.** כשמספר פעמים הרבה מניח בלורית מאחריו ומגלחה משנה לשנה ויום שמגלחה עושה יום איד: **ויום שעלה מן הים.** מקריב זבחים לעבודת כוכבים על דבר שניצל. ובכל הנך אינו אסור אלא אותו היום ולא לפניו ולא לאחריו דלא חשידי כולי האי: **גמ' אחר התקופה.** היא תקופת טבת והיו עושין ח' ימים רצופין איד כדלקמן: **וסימנך.** שלא תחליף לומר קלנדא קרי אותן דלפני התקופה: **אחור וקדם צרתני.** אחור כתיב ברישא (ה) מתני' נמי הנך דלאחר התקופה תנא ברישא: **יום שמתמעט והולך.** מתשרי ועד טבת: **הא חזא ליה יומי אריכי.** ביום תקופת תמוז והיה לו לידע שמנהגו של עולם הוא: **שקרנותיו קודמות לפרסותיו.** דאמר מר ס) כל מעשה בראשית בקומתן נבראו שור עם קרניו מגודלין וכיון שיצא ראשו תחלה נמצאו קרנותיו קודמות לפרסותיו: **[ותיטב לה' משור פר.** אמר דוד ותיטב לה' תפלתי משור שביום שהיה שור דהיינו אותו יום שנולד כדכתיב ע) שור או כשב וגו' הרי עשוי ונגמר כפר שהוא בן ג' שאפילו מקרניו לא חסר]: **רומי שעשתה קלנדא.** תקנו אותו יום להקריב זבחים וכל עיירות הסמוכות לה לרומי יודעין אנו שהן משתעבדות לה לרומי ליתן המס ולהביא להן כל צרכיהן אבל אותן עיירות אין עושין קלנדא מי הוי אסור לשאת ולתת עמהם דנימא הואיל ומשועבדות לרומי יש לומר מה שהן קונין עכשיו יביאו לרומי להקריבן בני רומי: **או מותרות.** הואיל ואין מקריבין הן ואין יום איד זה שלהן: **לעובדיה.** בני רומי: **היא עצמה.** כלומר כל עצמה של איסור אינה אלא לעובדיה: **וסטרנליא וקרטסים.** סיפא דברייתא וכולהו מפרש לקמן: **עובד כוכבים.** ביום משתה בנו פלח לעבודת כוכבים על שהגיע לכך: **אף אנן נמי תנינא.** כרבי יוחנן דעיירות המשועבדות מותרות: **אלא אותו האיש למעוטי מאי.** פשיטא דמי שלא גילח היום ושאר עובדי כוכבים שלא עלו בו ביום מן הים מותרין: **אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים.** לאותו האיש דמותרין דלא אמרינן מאן פ) דזבני ממטו ליה למפלח: **בטהרה.** כלומר בלא כוונה ואין צ) שמים על לב: **וקרא לך.** ק) משמע שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כאילו הוא מזבחו:

כל

רבי יהושע סבר ילפינן ממשה ור"א סבר לא ילפינן ממשה שאני משה דרב גובריה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה א)(אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל א אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר ב)א"ר חייא בר אשי אמר רב °אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה ב אם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ ג)שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל ג אם בא לומר אחר תפלתו אפילו כסדר יוה"כ אומר: **מתני'** ד)ואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא וסטרנורא וקרטיסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים ד כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים ה אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין (א) ה)ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד: **גמ'** אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך 1אחור וקדם צרתני וגו' ו)ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים בשלמא למ"ד ז)בתשרי נברא העולם יומי זוטי חזא יומי אריכי אכתי לא חזא אלא למ"ד ח)בניסן נברא העולם הא חזא ליה יומי זוטי ויומי אריכי [דהוי] זוטי כולי האי לא חזא ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחוה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב ט)שור שקרניו קודמין לפרסותיו שנאמר 2ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים (ב) י)ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותיטב לה' משור פר מקרין מפרים מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרן כתיב כ)(אמר) רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר °קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר ו אין אסורה אלא לעובדיה בלבד ל)תנא כוותיה דר' יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד [א] סטרנליא וקרטסים ויום גנוסיא של מלכיהם ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור אחריו מותר מ)ועובד כוכבים שעשה (בו) משתה לבנו אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין (ג) אין אסור אלא אותו היום בלבד ואותו האיש בשלמא אותו היום לאפוקי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש לאפוקי מאי לאו לאפוקי משעבדיו ש"מ תניא נ)רבי ישמעאל אומר ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן ז כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר 3וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה הלכך

כל

אם בא לומר אחר תפלתו אף כסדר יוה"כ אומר. משמע אבל באמצע תפלתו לא ומה שנהגו עתה בתעניות ב' וה' שנוהגין להאריך בפסוקי דרחמי ובסליחות בברכת סלח לנו איכא למימר דלצבור שאני מידי דהוה אהא דאמרינן (ברכות ד' לד.) אל ישאל אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות והא קמן שנהגו קרובץ בג' ראשונות אלא לאו שמע מינה דלצבור שאני ר): ה"ג ר"ת א] **מקרן כתיב.** ש) כי אין נראה לו דמקרן נראה קרן אחת יותר ממקרין:

מכי

עין משפט נר מצוה

כח א ב ג מיי' פ"ו מהל' תפלה הל' [ב] ג סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קיט סעיף א:

כט ד ה מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הלכה ה ועיין בהשגות סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמח סעיף ז:

ל ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

לא ז מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קנב סעיף א:

◆

תורה אור השלם

1. אָחוֹר וָקֶדֶם צַרְתָּנִי וַתָּשֶׁת עָלַי כַּפֶּכָה: תהלים קלט ה

2. וְתִיטַב לַייָ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס: תהלים סט לב

3. פֶּן תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ: שמות לד טו

◆

רבינו חננאל

ר' יהושע סבר ילפינן ממשה. ור' אליעזר סבר לא ילפינן ממשה. דמשה רב גובריה. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואסיקנא הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה שרי. וכן אם יש לו חולה בתוך ביתו מזכירו בברכת החולים. ואם צריך לפרנסה מזכיר בברכת השנים. ואם בא לומר אחר תפלתו כסדר וידוי יום הכפורים אומר: מתני' אלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדס: גמ' אמר רב [חנן] בר רבא קלנדס ח' ימים אחר תקופת טבת. סטרנליא ח' ימים קודם תקופת טבת. וסימניך אחור וקדם צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעריפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. א) שעדיין לא ראה יום קצר כולי האי. ואליבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי בשביל שסרחתי עולם מחשיך והולך. וזו היא [מיתה] שנקנסה עלי [מן השמים] התחיל להתענות נתענה ח' ימים. בסוף ח' ימים נפלה תקופת טבת. התחיל היום להאריך עשה ח' ימים ימי שמחה אחר התקופה כנגד ח' ימים תענית שעשה לפני התקופה. לשנה אחרת ראה שדרך העולם הוא להיות זמן ידוע ימים ארוכים וזמן ידוע ימים קצרים. ועשה ח' ימים [תענית] וח' ימים ימי שמחה הוא קבען לשמים והם קבעום לעבודת כוכבים עכשיו (נמחקו בכ"י כמו ב' תיבות) אומר בתקופת טבת (נמחק כמו תיבה אחת) וכיון שנולד חזר השמש ונתארך היום: פי' קלנדס. בלשון יון טוב יום כלומר קלון דיאס. ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה החמה אמר [אוי לי] בשביל שסרחתי עולם מחשיך וחוזר לתוהו ובהו. וכיון שעלה עמוד השחר אמר מנהג העולם כך. עמד והקריב שור שקרניו קודמות לפרסותיו. כלומר דרך ארץ נולד קטן ומפריס וכשמתגדל צומחין קרניו. זה יצא מן הארץ גדול וצמח מראשו ויצאו קרנותיו קודם לרגליו. ורב אמר קרן אחד היה לו במצחו. ר' יהושע בן לוי אמר קלנדס לכל אסורה. ר' יוחנן אומר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. תניא כותיה דרבי יוחנן אף על פי שאמרו רומי שעשתה קלנדס וכל עיירות המשתעבדות לה. קלנדס אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. וסטרנליא. פי' בירושלמי שנאה טמונה. אמר רב אשי מתניתא נמי דיקא כר' יוחנן דאמר משתעבדות לה לא דתנן יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש. בשלמא אותו היום איצטריך למעוטי לפניו ולאחריו אלא אותו האיש למאי איצטריך. לאו למעוטי משעבדיו ש"מ. תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר [ישראל] שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטהרה הן. כיצד עובד כוכבים שעשה משתה בנישואין לבנו וזמין כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין ושותין

א) נראה דצ"ל יום שמתמעט והולך ואליבא דמ"ד בניסן נברא העולם מ"מ עדיין לא ראה יום קצר כולי האי.